

İslam kapitalizm ile bağdaşır mı? (I)

Cüneyt Ülsever Hürriyet

January 25, 2006

ALİ Kırca yönetiminde gerçekleştirilen Siyaset Meydanı programında İslam ile kapitalizm arasında uyum seviyesinin tartışılacağı bir geceye davet edilince konu ile yakından ilgilenen, hatta kapitalizmin Anadolu'daki muhafazakar kesimler arasındaki gelişimini irdeleyen bir romanın yazarı ("Hacı" - Everest Yayınları: 2003/4) olarak çok heyecanlandım.

Zira, şahsi kanıma göre Türkiye'nin geleceği ile yazımın başlığına verilecek cevap yakından ilgilidir.

Siyaset Meydanı programını gerçekleştirenler seçtikleri konuyu Avrupa İstikrar İnsiyatifi (European Stability Initiative) grubunun gerçekleştirdiği "İslami Kalvinistler: Orta Anadolu'da Değişim ve Muhafazakarlık" başlıklı çalışmadan (19 Eylül 2005) almışlardı. Söz konusu çalışma da Kayseri ili çerçevesinde, bizzat hayatın ışığında, Hıristiyan dininde yaşanan kapitalizme uyum gösterme çabalarının (Max Weber) İslam için de geçerli olup olmayacağını irdeliyordu. (www.esiweb.org)

* * *

18 Ocak 2006 gecesi gerçekleştirilen tartışma programında İslam dini üzerinde otorite veya kamuoyu lideri sayılan bazı kişilerin takındıkları negatif tutum beni 3 günlük bir yazı yayınlamaya itti.

Zamanında İslam'ın sosyalizm ile bağdaşacağına dair risale yazmış bir hukuk hocası kapitalizmin hiçbir ahlaki değeri olmadığını, tefeci faizi başta olmak üzere hiçbir faizin İslam'a uymayacağını söyleyerek İslam'ın kapitalizm ile uyumunun mümkün olmadığını söyledi. Hukukçu hoca kapitalizme şekil veren liberal-demokrasi düşüncesinin gelişiminde çok büyük ağırlık taşıyan "hukukun üstünlüğü" veya "hukuk devleti" kavramlarına ise hiç değinmedi, galiba onları yok saydı.

Diğer bir konuşmacı ise Müstakil Sanayiciler ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) üyeleri arasında kendilerine kapitalist (sermayedar/anamalcı) denmesinden rahatsız olanların bulunduğunu belirtti. Sanayiciler ve işadamlarına dünyanın her yerinde "kapitalist" denirken bu kelime bu konuşmacıda alerji yaratıyordu.

Konuşmacıların bir kısmı da "Kalvenizm" kelimesine takılarak ve herhalde söz konusu çalışmayı (ibid: İslami Kalvinistler) hiç okumadan; bu kelime çerçevesinde

ABD'nin İslam'ı Hıristiyanlaştırmak çabasına girdiğini (çalışmada bir çapanoğlu olduğunu) ifade ettiler. Kapitalizmi sadece ABD ile, ABD'yi de "dinsiz" kabul ettikleri Başkan Bush ile bir tuttular.

* * *

Halbuki tartışmada amaç, teorik yaklaşımlar dışında; yaşanan İslam'ın/ 21.yüzyılda yaşayan Müslümanların çağa egemen olan serbest piyasa ekonomisi, sanayi üretimi, özel müteşebbislik, yatırım, istihdam, sermaye birikimi (terakümü) vb. gibi kavram ve uygulamalara ne kadar uyum gösterebildiğini irdelemektir.

Çalışma Türkiye'de ve Batı'da bazı kesimlerce genel kabul gören Türkiye aleyhine bir önyargıyı sorguluyor ve önyargının tersine olumlu bir resim çiziyordu.

Çalışma zihinlere çizilen şu resmin değiştiğini iddia ediyordu :

"...Orta Anadolu, bu 'diğer' Türkiye'nin merkezi olarak kabul edilmekte. Gerek kırsal kültürünü ön plana çıkaran yabancılar, gerekse geleneksel Türk toplumunun az gelişmişliğini sona erdirmek için çaba gösteren Türkiye Cumhuriyeti yetkilileri tarafından Avrupalı olmayan bir Anadolu resmi çizildi yıllar boyunca. Her iki tarafın da Anadolu'da gördüğü hep Türkiye'nin en az Avrupalı tarafı oldu: tarım, hayvancılık ve el dokumasına odaklanmış köy hayatının değişmeyen temposunda derinlere kök salmış bir İslam kültürü..."

* * *

Çalışma, zaman zaman Ankara'nın dahi görmezden geldiği bir gelişime; ister adına Anadolu Kaplanları deyin ister Anadolu Aslanları, işte bu gelişime ışık tutuyordu.

"İslam kapitalizm ile bağdaşır mı?" Bu soruyu irdelemeye yarın devam edeceğim.